

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1885. Första Kammaren. N:o 4.

Måndagen den 26 Januari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr Statsrådet *Lovén* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående upplåtande af enkesäten åt Hennes Maj:t Drottningen och Hennes Kongl. Höghet Kronprinsessan;

2:o) med förslag till lag om förändrade bestämmelser rörande ordalagen vid edgångs fullgörande;

3:o) med förslag till lag angående lösdrivvares behandling;

4:o) med förslag till lag angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af prestgård;

5:o) med förslag till lag angående ändring i 9, 51 och 52 §§ Konkurslagen;

6:o) med förslag dels till lag angående säkerhet för utbekommande af utflyttningsbidrag och andra ersättningar i anledning af laga skifte, dels ock till förordning angående tillägg till 136 § i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga stadga om skiftesverket i riket den 9 November 1866;

7:o) angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

8:o) angående upplåtelse af mark m. m. till Örebro stad för möjliggörande af reglering och kanalisering af Svartån;

9:o) angående försäljning af en del smärre kronolägenheter;

10:o) angående expropriation af jord från en statsverket tillhörig lägenhet till begravningsplats för Ystads St. Mariæ och St. Petri församlingar;

11:o) angående aflöning och lönetillskott åt lärare och lärarinnor vid folkskolor, m. m.; samt

12:o) med förslag till förordning om ändringar i förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871;

äfvensom Kongl. Maj:ts nådiga skrivelser till Riksdagen:

1:o) i anledning af en vid sistförflutne riksdag beslutad lagförändring; och

2:o) om förordnande af en statsrådsledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden, som enligt § 46 af Riksdagsordningen tillkommer en ledamot af Statsrådet.

Herr Grefven och Talmannen mottog dessa handlingar med förklarande, att de Kongl. propositionerna skulle af Kammaren i grundlagsenlig ordning behandlas.

Justerades protokollen för den 17 och 19 i denna månad.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herrar *Sundström* och *Andersson, Jonas*, till och med den 24 instundande Februari, Herr *Liljesköld* från den 28 innevarande Januari till den 22 nästkommande Februari och Herr *Falk, Helmer*, under tjugufyra dagar från den 28 i denna månad.

Föredrogs och bordlades de nyss aflemnade Kongl. propositionerna äfvensom Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse till Riksdagen i anledning af en vid sistförflutne riksdag beslutad lagförändring.

Föredrogs och lades till handlingarna Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse till Riksdagen om förordnande af en statsrådsledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden, som enligt § 46 af Riksdagsordningen tillkommer en ledamot af Statsrådet; och skulle underrättelse om denna skrifvelses innehåll genom utdrag af protokollet meddelas vederbörande Utskott samt de ledamöter, som hafva inseende öfver Riksdagens kansli.

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.

Föredrogs Kongl. Maj:ts den 20 innevarande månad bordlagda proposition till Riksdagen angående statsverket tillstånd och behof.

Friherre Klinckowström: Jag skall i detta mitt yttrande icke besvara Kammaren med några anmärkningar mot de olika anslagen, som i den Kongl. propositionen innehållas. Jag ämnar nemligen efter remissen af den Kongl. propositionen yttra mig der-
öfver i en motion, som torde komma att remitteras till Stats-
Utskottet. För närvarande har jag endast ämnat med några ord beröra, om jag så får säga, det *system*, som afspeglar sig i den Kongl. propositionen beträffande de två utan tvifvel viktigaste och största frågorna, som stå på Riksdagens dagordning, nemligen den nya arméorganisationen och afskrifningen af grundskatterna, så vidt dessa frågor blifvit i propositionen berörda. Om man med uppmärksamhet genomläser den del af chefens för Landtförsvarsdepartementet yttrande, som åtföljer den Kongl. propositionen, skall man finna att, hvad beträffar den organisativa delen deraf, der såsom en röd tråd framträder Herr Statsrådets tanke rörande den stora samhällsfrågan eller egentligen den del deraf som afser försvarsverket och arméorganisationen. Detta krigsministerns yttrande, har, såsom herrarne af propositionen finna, af Konungens samtliga öfriga rådgifvare godkänts och gillats. Det kan väl icke nekas, att detta yttrande visar, att Kongl. Maj:t icke afstått från den tanke, som redan år 1883 gaf sig luft i dåvarande förslag till organisation af landtförsvaret, att nemligen detta skulle grundas på värfvad stam med uppgifvande af vår indelta armé, och att andra nyheter skulle införas. Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet har nemligen ganska uppriktigt sagt, att det för närvarande endast torde vara fråga om en partiel omorganisation af landtförsvaret, emedan något annat icke hade någon utsigt att vinna bifall. Han deremot förtviflar om vår indelta armé och lemnar hela den må hända viktigaste delen af försvarsorganisationen å sido, sysselsättande sig endast med organisationen af åtskilliga tekniska och vetenskapliga corpser samt dessutom framställande några framtidsidéer beträffande de garnisone-
rade truppernas rekrytering, undervisning och öfning m. m., allt bemtadt från den meranämnda, af så väl Riksdagen som hela landet förkastade 1883 års organisation.

Det är besynnerligt, att Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet med en sådan envishet och seghet, om jag så får säga, vidhåller detta förslag. Jag beklagar att dessa hans egenskaper icke blifvit helgade åt en bättre sak än denna. Herr Departementschefen säger visserligen på ett ställe i sitt ytt-
yttrande, att tillbörlig uppmärksamhet äfven borde egnas åt de befintliga strömningarne inom landet i föreställningssättet angående de olika organisationssystemen; men jag betviflar att hvarken Herr Statsrådet eller regeringen gjort sig rätt reda för dessa strömningar i det allmänna tänkesättet i landet. Det är verkligen att beklaga, att de stora dagliga tidningarne, som underrättat allmänheten den ena dagen efter den andra under 4 å 5 månaders tid om folk- och valmöten och om dessa meningsutbyten och der-
vid fattade beslut öfver allt i landet, icke gjort sig mödan att göra ett sammandrag af alla dessa möten, meningar och beslut

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

och såmedelst för den läsande allmänheten klagöra den allmänna meningen i landet. Jag anser, att det hade varit tidningarnes pligt och beklagar mycket, att de detta försummat. Jag skall nu bedja att få framställa ett sammandrag af denna mening i landet och af hvad våra folkmöten tänka i de allmänna stora frågorna, som stå på dagordningen. Detta är så mycket nödvändigare, synes mig, som af andan i den Kongl. propositionen framgår, att regeringen har föga eller intet reda derpå eller åtminstone deröfver litet reflekterat.

Dessa folkmöten, mine herrar, äro icke samlingar af lärddt folk, utan i dem deltaga sådana personer, som begagnat sig af sin grundlagsenliga rätt att utse riksdagsmän. Vi hafva också sett, att på många orter i landet missnöjet öfver de senares åtgöranden vid riksdagarne varit så stort, att dessa valmän undandragit dem sitt förtroende. Denna valmännens åtgärd är i sin ordning och fullt öfverensstämmande med grundlagen.

Beträffande folkmötenas mening om *försvarsfrågan* ber jag att få anföra följande.

Strax före 1883 års riksdag samt under densamma, då de stora frågorna om reorganisation af försvarsverket och om grundskatternas afskrifning skulle förekomma, höllos i hela landet *folkmöten* för att diskutera dessa frågor och derom uttala en mening. Af rikets 25 län (Stockholms stad deri inberäknad) var det endast 5, som då ej på något sätt uttalade sig, vare sig direkt genom beslut eller genom undertecknande af adress. Af de öfriga 20 länen hade uttalat sig

mot 1883 års Kongl. förslag och för bibehållande af den indelta armén	79	folkmöten,
mot 1883 års förslag, utan att hafva yttrat sig om indelta arméns bibehållande	2	”
för 1883 års Kongl. förslag med eller utan modifikationer	10	”
	<u>Summa 91</u>	<u>folkmöten.</u>

1884 på sommaren och intill årets slut höllos i de flesta delar af landet 106 *folkmöten* inom 21 af Sveriges län. Så vidt resultatet af dervid hållna öfverläggningar genom tidningarne blifvit känt, framgår, att

61 folkmöten uttalat sig för *bibehållande af vår indelta armé*, med soldaterna bosatta på sina *torp*. 7 af dessa möten hafva derjemte biträdt de åsigtter, som finnas angifna i det s. k. Rundbackska förslaget;

6 folkmöten — deraf 4 i Skåne, 1 i Skaraborgs och 1 i Vesternorrlands län — hafva uttalat sig för 1883 års Kongl. arméorganisationsförslag;

17 folkmöten — deraf 12 i Skåne, 1 i Hallands, 1 i Upsala, 1 i Södermanlands, 1 i Kronobergs och 1 i Vesternorrland län — hafva uttalat sig för nyssnämnda förslag med de *modifikationer*, som förekomma i de samma förslag bifogade reservationer eller i de

beslut Andra Kammaren fattade under öfverläggningarne om samma förslag; *Statsregle-*
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

19 folkmöten hafva antingen yttrat sig oklart eller ock alldes *intet* öfver 1883 års Kongl. förslag eller någon annan försvarsorganisation;

3 möten hafva endast behandlat frågan om val af riksdagsman till Andra Kammaren.

Söker man i de hållna folkmötenas beslut få reda på de uttalade meningarne angående aflyftandet af *indelningsverkets skattebörd*a från de dermed betungade jordfastigheterna, så befinnes, att bland de år 1884 hållna 106 folkmöten hafva

52 möten, hvilka önskat bibehållandet af den indelta armén, förordnat *afskrifning* af indelningsverkets börd och denna bördas öfvertagande af staten, *eller* fördelande på alla jordfastigheter, *eller* fördelande efter allmän fyrk, *eller* utgörande i likhet med allmän bevilning;

23 möten hafva genom antagande af 1883 års Kongl. arméorganisation, med eller utan modifikationer, i och med detsamma äfven medgifvit *afskrifning* af indelningsverkets skattebörd; och slutligen hafva de

7 möten, som direkt uttalat sig för det s. k. Rundbäckska förslaget, bifallit de deri antydda *lättnader* uti ifrågavarande skattebörd, utan att hafva medgifvit dess *afskrifning*.

24 möten hafva antingen helt obestämdt och sväfvande eller ock alldes icke yttrat någon mening eller beslut om denna skattefråga.

Ofvanstående redogörelse gifver ett otvifvelaktigt och bestämdt svar på den frågan, hvad landet tänker om vår indelta armé och dess bibehållande såsom stam för våra värnpliktige. Af de under åren 1882—1884 hållna 197 folkmöten hafva 147 möten uttalat sig för bibehållande af den indelta armén och endast 33 möten bifallit 1883 års Kongl. förslag, med eller utan modifikationer.

Så står det till med folkets tankar, så vidt de kunnat utrönas genom allmänna folkmöten i de flesta delar af landet.

Jag skall nu anhålla att få meddela, hvad folkmötena tänka angående *grundskatteafskrifningen*. I detta afseende ställer sig saken sålunda:

52 folkmöten hafva önskat grundskatternas *afskrifning*; de flesta utan några vilkor; de öfriga fästade dervid vilkoret, att detta måtte ske på flera eller färre år, vexlande mellan 3, 10, 15, 20, 30 eller 33 $\frac{1}{3}$ år.

11 folkmöten hafva önskat, att grundskatterna måtte *aflösas* på ett billigt eller rättvist sätt; — äfven detta stundom med vilkoret att detta måtte ske på flera eller färre år.

6 folkmöten hafva önskat, att grundskatterna måtte: *a.* vare sig *afskrifvas* och *aflösas*, eller *b.* *afskrifvas*, *eller* *aflösas*, och att detta måtte ske på billiga grunder.

6 folkmöten hafva önskat, att grundskatterna måtte qvarblifva; men bördan lättas eller utjemnas.

29 folkmöten hafva antingen icke uttalat någon mening om

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

grundskatterna och dessa äro de flesta (23) i denna grupp; eller ock yttrat sig så oklart och sväfvande derom, att man ej rätt vet hvarthän de vilja.

Detta är hvad *folket* tänker. *Riksdagen* har redan år 1883 tillkännagifvit sin mening, då Riksdagens båda Kamrar — af olika skäl, det är sant, — underkänt 1883 års arméorganisationsförslag. År 1884 framkom åter regeringen med så kallade partiella förbättringar af vårt försvarsväsen. Såsom herrarne alla veta, rörde dessa partiella förbättringar ungefär samma frågor, som nu af Kongl. Maj:t på Herr Chefens för Landtförsvarsdepartementet framställning blifvit för Riksdagen framlagda. Det är sant, att Kongl. Maj:t nu umgås med tanken att begära ännu mera i den Kongl. propositionen, enligt hvad i statsverkspropositionen omförmäles. hvilken lärer vara beslutad den 9 i denna månad, men ännu icke kommit till Riksdagens kännedom. Af hvad den Kongl. statsverkspropositionen i ämnet innehåller, synes fråga vara om en partiel afskrifning af grundskatterna. Det är visserligen sant, att det är ett mycket läckert bete regeringen satt på kroken, och det är möjligt, att många inom Riksdagen skola nappa derpå, men jag hoppas att dessa icke måtte blifva flertalet.

Den envishet, som tyckes ligga till grund för den nuvarande krigsministerns handlingssätt i denna fråga — att nemligen passa på tiden, uttrötta sina motståndare samt successive och planmesigt förstöra den indelta armén och derigenom tvinga fram 1883 års förslag — denna envishet beklagar jag och jag tror att Riksdagen, som alltid är mera långlifvad, såsom korporation, än den nuvarande regeringen, icke skall tröttna i sitt motstånd i denna för hela landets framtid så viktiga fråga.

Det synes mig hafva varit vida bättre, om regeringen, med kännedom om landets mening och med den erfarenhet regeringen har på grund af de två senaste Riksdagarnes uttalanden i de stora frågorna, sökt förena de spridda sinnena inom Riksdagen och vinna dem för någon viss enkel grund för landets försvar, med bibehållande af den indelta armén som grund för stamtruppen, samt genomföra den deraf beroende afskrifning af grundskatterna. Någon svårighet dervid hade säkerligen icke förefunnits. Hvad grundskatternas afskrifning beträffar, är ett så stort, viktigt och förtjenstfullt förarbete redan gjordt genom Kammarrådet Andersons förslag, som är bekant sedan flera riksdagar tillbaka, och genom de två skattekomitéerna, hvilka sedermera haft tillfälle yttra sig deröfver, att denna fråga lätt nog skulle kunnat till sina principer lösas. Afven är det min öfvertygelse, att arméorganisationsfrågan bör grundas på vissa principer, som torde blifva lagbundna genom regeringens och Riksdags sammanstående beslut. Att nå detta mål torde således icke heller möta några oöfverstigliga svårigheter. Sedan dessa principer blifvit bestämda, borde regeringen med hopp om framgång kunna framlägga utarbetadt förslag i ämnet, icke så vidlyftigt som de sedan 17 år tillbaka utarbetade, hvilka genom deras ofantliga tabellverk o. d. m. voro nära nog obegripliga för de män, som skola deröfver besluta; utan innefattande en sakrik,

men sammandragen exposé öfver landtförsvaret, hvarigenom frågan blefve lätt öfverskådlig.

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

Jag skall bedja att i sammanhang med detta få framställa mina åsikter rörande dessa frågor, på det att ingen må säga: han har lätt att klandra och kritisera, men han har icke sjelf framställt någon åsigt, som möjligen kunde vara antaglig. Jag har här uppställt ett förslag till grunder för försvarsverkets omdaning. Jag tror, att det vore lätt att derom öfverenskomma med Riksdagens flertal. Mitt förslag är detta.

Svenska krigshären bör bestå af *stam* och *beväring*.

Stammen utgöres af så väl *värfvade* som ock *indelta* trupper.

Värfvade trupperna bestå *dels* af fotfolk och rytteri, till ungefär samma styrka som den nuvarande; *dels* af artilleri och ingenjörtrupper, med må hända någon tillökning i styrka; *dels* af nyuppsatta sjukvårds- och trängtrupper.

Indelta armén bör bibehållas såsom *stam* för *beväring*smanskapet; truppen inqvarterad i torp, och nödigt befäl bosatt med truppen i orterna.

De *lättnader* i *indelningsverkets börda*, som rust- och rotehållare böra åtnjuta, finnas föreslagna i följande promemoria; emedan detaljbestämmelserna derom icke anses böra tillhöra här framställda *grunder* för försvarets omdaning.

Värnpligten fullgöres i hären eller flottan från och med fylda 22 till och med fylda 30 år, fördelade i 8 årsklasser och derefter intill fylda 40 år i landstormen.

Värnpliktig tienstgör under fredstid *sextio* dygn, under *ett* eller fördelade på 2 å 3 år.

Till öfning vid rytteriet och specialvapnen utväljas bland värnpliktige, som dertill *frivilligt* sig anmäla, de dertill tjenlige. Desse frivilliges öfningstid pågår hela 1:a året, emot ersättning af omkring *en* krona i dagligt traktamente. 2:a och 3:e året öfvas desse frivillige 15 dygn hvardera året, utan annan aflöning än den för fotfolkets värnpliktige.

Landstormen kan endast under krig och till hemortens försvär uppkallas. Landstormsman är underkastad krigslag; må icke i allmänhet föras utom eget regementes område; förser sig sjelf med kläder samt med föda under marschdagarne till samlingsplatser. Vapen och ammunition tillhandahållas af staten.

Rörande sjelfva knuten i denna fråga, eller bibehållandet af den *indelta armén*, har jag tänkt mig, att den skulle lösas på det sätt, som härefter skall anföras. Den största tvisten rörer torpen. Att torpen skola bibehållas för den *indelta arméns* soldater, tyckes dock vara af alla erkänt såsom det rätta. Men, mine herrar, mig synes och jag tror, att ännu skulle det låta sig göra, att rust- och rotehållarne skulle utan ersättning lemna dessa torp, der de finnas, för att sedan blifva fria från *indelningsverkets börda*. Uppskjutes denna fråga, så kan det hända, att de icke lemna dem utan ersättning, och tvinga dem dertill kan man icke. Om regeringen hade tagit upp denna fråga och drifvit den med skicklighet och kraft, är det dock min öfvertygelse, att torpen

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

skulle blifvit lemnade, och dessa representera dock, mine herrar, *en tredjedel* af hela indelningsverkets skattebörd. Således skulle indelningsverket blifvit aflöst mot erläggande, om jag så må säga, af en tredjedel af dess kapitalvärde.

Mitt förslag till reorganisation af den indelta armén är i kort-het följande:

Nuvarande ryttare-, soldat- och båtmanstorp öfverlemnas till staten af rust- och rotehållarne utan ersättning, med vilkor att desse senare befrias från alla dem hittills i och för indelnings-verket åliggande skyldigheter, utgifter, onera och besvär. Med torpet bör följa åker, äng och hagmark till den areal, de ursprung-liga knektekontrakten bestämma. Der inga torp finnas eller så-dana med ingen eller otillräcklig mark, må sådan af rust- och rotehållaren anskaffas, dervid hagmark må utbytas mot betesrätt för 1 ko och 2 å 3 får. Der rust- eller rotehållare ej kan an-skaffa torp eller jord, må han aflösa detta åliggande på en gång enligt laga värdering, särskildt för hvarje landsort.

Vill slutligen rust- och rotehållare bekosta knektens eller ryt-tarens med familj inqvartering in natura, må detta äfven med-gifvas, der torp saknas.

Derest rust- eller rotehållare vägrar ingå på ofvan honom er-bjudna öfverlåtelse med dervid fästa vilkor, må han vidblifva sina nuvarande åligganden och skyldigheter.

Inom hvarje indelt regemente eller corps bör chef samt rege-mentsofficerare på stat vara boende; samt inom hvarje kompani eller squadron: chefen, minst 1 sulbaltarnofficer, 2 å 3 underoffi-cerare, 1 nummerspel och 1 handtverkare. Nödiga bostads- med flera byggnader, med några tunnland omgifvande jordområde, från-skiljas nuvarande boställen eller anskaffas och bebyggas, der så nödigt är.

Om de nuvarande indelta regementena, så väl af fotfolk som ock af rytteri, behöfva tillökas, så må det ske *dels* genom alla indragna eller vakanta torps besättande med ryttare eller knekt; *dels* med af nyroteringen lemnade eller från flottan indragna torps läggande under indelt regemente; *dels* slutligen genom fyl-lande af behovet med på statens bekostnad nyanlagda torp.

Nyuppsatta indelta fotregementen och afsutna rusthållsrege-mentens remontering och omdaning till indelt rytteri må, om så-dant nödigt är och efter derom af Riksdagen lemnadt bifall, an-ordnas.

Som det vid stamtrupperna fast anställda befäl och underbefäl icke torde kunna lemna det erforderliga antalet vid en mobilise-ring, må redan under freden organiseras ett *värnpliktigt* befäl och underbefäl, må hända med fast aflöning (half sold), på sätt Kongl. Maj:t kan finna nödigt och nyttigt vara.

Då det synes, som om regeringen i sin helhet icke skulle kunna komma till rätta med Riksdagen om några antagliga och lämp-liga grunder för försvaret, vågar jag hemställa, huru vida icke, på grund af bestämmelserna i 50 § Riksdagsordningen, Hans Maj:t Konungen personligen skulle vilja sammanträffa med båda Kamrarnes förtroende-

män för att personligen med dem öfverlägga och diskutera om denna viktiga fråga och höra de olika meningar, som af desse förtroendemän kunde i underdånighet inför honom framställas. Jag har sjelf lefvat under en tid, då ett sådant personligt sammanträffande mellan konungen och folkets ombud egt rum. Hans Maj: Konung Oskar I anordnade nemligen ett så kalladt *hemligt utskott* för att komma i tillfälle att höra folkets tankar och komma i personlig beröring med dess representanter vid riksdagen. Ett sådant tillvägagående är således alldeles icke nytt och har, såsom jag nyss nämnde, stöd i 50 § Riksdagsordningen.

För öfrigt har jag i detta preliminära yttrande intet annat att tillägga än att påpeka en omständighet, vid hvilken jag tror att Riksdagen måste fästa sin synnerliga uppmärksamhet, om Riksdagen ändtligen vill bringa denna viktiga fråga till sin lösning. Ty, mine herrar, ju längre den nu rådande oron och ovissheten vara, desto svårare måste det blifva för regeringen att få fram sina önskingar, och desto vanskligare måste utsigterna blifva att kunna med allvar och kraft sysselsätta sig med öfriga viktiga kultur- eller finansiella och ekonomiska frågor, som föreligga och allt jemt vänta på sin lösning. Enligt min åsigt måste Riksdagen påyrka:

att nu öfvenskomes om en fullständig plan för grundskatternas afskrifning, såsom ett lagbundet, orubbligt beslut, som der- efter ej må kunna af endera statsmakten godtyckligt eller utan den andras samtycke upphävas eller förändras;

att den del eller procent, som för hvarje kommande statsreglering bör afskrifvas och som bör bestämmas af den nyss ofvan nämnda afskrifningsplanen, icke måtte komma att ensamt bero på regeringen att afgöra, utan bör till sitt *minimum* fixeras;

att hvad utöfver denna minimiprocent kan finnas tillgång till att, vid statens reglerande, genom sparsamhet samt genom nya eller ökade statsinkomster vinna, må bidraga att fortare kunna åstadkomma ifrågavarande afskrifning, och att detta, likasom hvarje annan statsutgiftsfråga, må ensamt bero på Riksdagen att afgöra;

att hvad beträffar *omdaningen af landtförsvaret*, bör densamma byggas på det bestående välkända grund, sålunda att vår *indelade armé* bibehålles såsom stam för beväringmanskapet, hvilket erhåller en öfningstid i fred af ej öfver 60 dygn, och att vid krigstillfällen ej mer än *åtta* årsklasser äro skyldige till krigstjänst, förutom en *landstorm* af värnpligtige, intill 40 års ålder;

att *indelningsverkets börda* aflyftes från den dermed betungade jorden, utan annan ersättning å de nu skattskyldiges sida, än att *torpen*, med den jordareal de ursprungliga knektekontrakten bestämma, öfverlemnas till staten, som derefter öfvertager alla de utgifter, onera och besvär, som nu åtfölja indelningsverket, och fördelar kostnaderna därför på samma sätt som nu sker med öfriga utgifter för landtförsvaret;

att de nödigapenningarne för åstadkommande af de ofvan angifna utgifter skulle i främsta rummet söka erhållas genom en förändrad *tullagstiftning*, afseende:

dels att lyx- och öfverflödsartiklar, som icke, hvad tullbeskatt-

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

ningen beträffar, äro bundna genom de med Frankrike och Spanien afslutade *tarif*-traktater, fingo betala en införseltull af i medeltal 36 procent af tullvärdet (i stället för 15½ procent, som nu erlägges), hvarigenom en årlig *tillökning* i nuvarande tullinkomst erhöles af omkring 5½ millioner kronor; och

dels att på införda s. k. landtmannaproduktur en *inregistreringsafgift* erlades af omkring 4 procent af tullvärdet (år 1882 uppgående till omkring 63 millioner kronor);

samt att för *åstadkommande* af en förändrad tullagstiftning, i den ofvan angifna riktningen, följande åtgärder måtte vidtagas:

- a) att alla de med främmande länder afslutade, ännu gällande handelstaktater, på grund af behandling lika med den mest gynnade nation (men utan *tarif*), måtte samtidigt och så fort ske kan af Kongl. Maj:t uppsägas, såsom varande ställda på endast 12 månaders uppsägning;
- b) att tvenne tulltaxor måtte uppgöras: en *generel* för alla med Sverige handlande nationer; och en *speciel* för Frankrike och Spanien (de enda länder, som med Sverige i senaste tider afslutat *tarif*traktater);
- c) att, vid en derefter skeende omarbetning af tulltaxan, tullafgifterna måtte i allmänhet bestämmas efter varans *värde* i stället för efter vikt, såsom det nu sker.

Jag hoppas att, när detta förslag blifvit allmänna bekant, många skola med mig instämma i detsamma, ty det synes mig vara den enda väg att bringa till sitt slut den långvariga tvist, som nu räckt så många år och som jag icke tror kan finna sin slutliga lösning på annat sätt, än det jag här nu haft äran föreslå.

Herr Mankell: Då remissen till Stats-Utskottet af den Kongl. propositionen angående statsverkets tillstånd och behof nästan är det enda tillfälle under riksdagen, då man lämpligen kan yttra sig öfver statsregleringen i dess helhet, anhåller jag nu derom få säga några ord.

När jag första gången under näst föregående riksdag här hade tillfälle yttra mig, nödgades jag på det högsta beklaga, att, trots det rikliga öfverskottet å statsinkomsterna och trots vårt ytterst ojemna och orättvisa skattesystem, ingen nämnvärd lindring blifvit beredd de obemedlade folkklasserna, men deremot mycket betydliga utgifter föreslagits.

Nu är ställningen så till vida på ett glädjande sätt förändrad, att Kongl. Maj:t funnit för godt föreslå ganska betydliga lindringar, utgörande, om jag icke missräknat mig, ett belopp af 2,800,000 kronor såsom afskrifning eller lindring i grundskatterna och roteringsbördan samt 200,000 kronor såsom minskning af lastpennningarne, hvilka lindringar i främsta rummet böra komma till godo ett af de mest betryckta och onererade folklagren, nemligen de mindre jordbrukarne.

Tillfredsställelsen öfver detta Kongl. Maj:ts förslag har hos mig ökat genom en strof i Hans Excellens Herr Statsministerns anförande till statsrådsprotokollet, i hvilket man kan se en an-

tydan om fortgående skattelindringar. Herr Statsministern säger nemligen på ett ställe: "Tillvaron af betydliga öferskott å de senare årens statsregleringar vittnar, såsom jag förut framhållit, om den varsamhet, som gjort sig gällande vid statsinkomsternas beräkande, en varsamhet, som, under alla förhållanden påkallad, blir det än mera, när fråga samtidigt är om skattelindringar. Till företagande af sådana innebära dylika, under en följd af år återkommande öferskott emellertid också en bestämd uppfordran". Jag vågar taga fasta på dessa ord, såsom innebärande ett gynnsamt omen för framtiden i afseende å fortsatta skattelindringar.

Statsregleringspropositionen.
(Forts.)

Emellertid har tillfredsställelsen öfver detta förhållande hos mig i någon mån grumlats genom den farhågan, att Riksdagen möjligen icke skulle kunna komma öfverens i fråga om de föreslagna skattelindringarne. För händelse detta skulle inträffa, har jag frågat mig: Skall äfven denna Riksdag förflyta, utan att någon nämnvärd lättnad beredes de obemedlade klasserna, såsom under den förra riksdagen var fallet; och skall man i stället nu, liksom då skedde, nöja sig med att hopa penningar på hög. Till förekommande af en sådan eventualitet ber jag att före motionstidens slut få väcka några förslag, som möjligen skulle kunna minska de sorgliga följderna deraf.

Att emellertid denna farhåga icke är alldeles ogrundad, framgår vid närmare betraktande af den Kongl. propositionen, då man måste fråga sig, hvad densamma egentligen innebär. Å ena sidan har man nyssnämnda skattelindringar, å andra sidan stora anslagsfordringar, i synnerhet för militära ändamål, hvarjemte en ny beväringsslag bebådas. Nu gör man sig den frågan: Skola lindringarne beviljas i och för sig utan några vilkor, eller skola de militära anslagsfordringarne och värnpligtslagen utgöra vilkor för lindringarnes beviljande? Det vill säga med andra ord: Skall kompromissen åter hålla sitt intåg i fråga om skatte- och härordningsfrågorna, om icke i sin helhet åtminstone delvis? Och skola Kamrarna kunna komma öfverens om en sådan kompromiss?

En annan fråga är den: Skall skattelindringen innebära en verklig afskrifning för framtiden eller blott en tillfällig lättnad för ögonblicket? Det vill säga: Skall den vara så beskaffad, att den af en kommande Riksdag kan återtagas, till exempel för den händelse Riksdagen icke skulle finna för godt att fortfarande bevilja de ytterligare militära anslagsfordringar, som framdeles kunna ifrågasättas såsom en följd af de nu framlagda förslagen? Eller skall den blifva för alltid bestående?

En tredje och ännu viktigare fråga är den: Skall man betrakta den föreslagna skattelindringen såsom första början till en fortgående periodisk afskrifning, eller skall den anses såsom en afskrifning för en enda gång, hvarmed lindringarne avslutas och hvarefter jordskatterna för framtiden fastläsas?

Någon ledning vid besvarandet af dessa frågor finner man visserligen i Herr Statsrådets och Chefens för Landtforsvarsdepartementet inledande yttrande till statsrådsprotokollet rörande de militära anslagen. Till en början föreslås der den åtgärd,

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

att de *garnisonerade trupperna* — en benämning för hvilken jag ber att få uttala min tacksamhet, då man derigenom slipper från ordet "värfvad", som ju är så illa anskrifvet — skulle efter hand sättas på samma fot som den i 1883 års förslag afsedda stammen, en åtgärd, som i och för sig måste obetingadt gillas och om hvilken man blott måste beklaga, att den icke blifvit långt tidigare försökt, i hvilket fall möjligen genomförandet af 1883 års förslag betydligt underlättats. — Men der står äfven en annan antydan, nemligen att det *indelta kavalleriet* jemväl skall sättas på samma fot som de *garnisonerade trupperna*, nemligen mot erläggande af vakansafgift för rusthållarne. Och af denna antydan skulle man möjligen kunna vägleda sig till den förmodan, att meningen vore att i framtiden äfven på samma sätt omstöpa det *indelta infanteriet*. Skulle detta vara händelsen, så komme det att inträffa, att 1883 års förslag genomfördes med afseende å stammens organisation, under det att indelningsverket sattes på vakans. Detta vill med andra ord säga, att indelningsverket såsom militärisk inrättning upphäfdes, men att detsamma bibehölles såsom skattebörd. Det är derföre man frågar sig: Hvad är egentligen meningen? Åsyftas det successiva genomförandet af 1883 års förslag eller af någon annan organisation?

Jag har icke framställt dessa frågor för att derigenom uttrycka något ogillande af Herr Statsrådets antydan och följande förslag; och ännu mindre för att i någon mån motarbета detsamma. Men jag har föreställt mig, att det vore alldeles nödvändigt, att regeringen på ett eller annat sätt lemnar Riksdagen närmare meddelanden om den tilltänkta fortsättningen af de nu framställda förslagen; ty i annat fall kommer man i det svåra dilemma, att man med så godt som förbundna ögon måste besluta om så vidtutseende saker som de nu ifrågasatta. Jag vågar tro, att en sådan förklaring eller upplysning från regeringens sida snarare skulle underlätta genomförandet af dess förslag än motsatsen.

Vid detta tillfälle vill jag icke vidröra detaljerna af de militära åtgärder, som blifvit föreslagna. Jag hade nog samt tillfälle att derom uttala mig under föregående riksdag och lär väl äfven få anledning att göra det under innevarande riksdag, då fjerde och femte hufvudtitlarne förekomma till behandling. Hvarföre jag här omnämnt dessa, har blott varit för att påvisa de finansiella följderna, det vill säga den tillväxt af budgeten, som säkerligen skulle blifva en följd af bifall till de nu gjorda förslagen.

Dessa äro desamma, som vi känna till sedan föregående riksdagen. Anslaget till *trängen* skulle nu uppföras såsom ordinarie anslag; och oaktadt chefen för Landtförsvarsdepartementet förklarar, att i den närmaste framtiden någon förstärkning af trängen icke skulle komma i fråga, yttrade han sig likväl i det hänseendet vid näst föregående års riksdag, i den dåvarande Kongl. propositionen, så tydligt, att man kan vänta, att i en icke aflägsen framtid de fyra öfriga trångbataljonerna skola följa efter. Vidare tillkommer upprättande af $1\frac{1}{2}$ regemente *fästnings- och positionsartilleri*, de två *artilleribatterierna i Jemtland*, beviljande af anslag till *fält-*

intendent, samt slutligen åtskilliga andra anslag, som ifrågasattes vid föregående riksdag.

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

Jag gjorde då förslagsvis en beräkning angående det belopp, till hvilket blott de ordinarie förhöjningarna i budgeten skulle uppgå genom beviljande af de anslag, som af de nya formationerna måste föranledas, och kom till en summa af 1,870,000 kronor. Detta oberäknadt de extra anslagen, som voro ganska stora och hvilka, om de fördelades på 5 à 6 år, skulle tillsammans med de ordinarie anslagen höja budgeten med omkring 2 millioner årligen. Detta var således den utgift, som då måste förutses, i händelse Riksdagen bifallit de ifrågasatta åtgärderna.

Möjligt är, att Kongl. Maj:t icke nu anser sig böra uppsätta de öfriga trängbataljonerna så snart; men äfven om man afräknar kostnaden för dem, återstår dock en utgift af minst 1 million på ordinarie stat och dessutom några hundratusen kronor på extra stat.

Jag har berört dessa omständigheter, äfven för att fästa uppmärksamheten vid de, om jag så må kalla dem, okontrollerade tillgångar, som förefinnas till bestridande af statsutgifterna, särdeles hvad beträffar 4:de hufvudtiteln, och vid hvilka tillgångar senast församlade statsrevisorer fäst uppmärksamheten. De äro af icke mindre än sex olika slag, nemligen: *besparningarna* på de bestämda anslagen; *reservationerna* på reservationsanslagen; *öfverskridningarna* af förslagsanslagen; de så kallade anslagen till *extra utgifter*; vidare en ny inkomstkälla, som kan hända få känna till, nemligen de så kallade *enskilda uppboordsmedlen*; och slutligen de många *kassor och fonder*, som kunna användas till fyllande af hvarjehanda behof, så väl under den 4:de som de öfriga hufvudtitlarne. Regeringen har der en tillgång af många hundratusen kronor, öfver hvilka Riksdagen icke har någon bestämmanderätt. Först två eller tre år efter den tid, då inkomsten af dem influtit och utgiften skett, erhåller Riksdagen derom någon kännedom; och det är då för sent att om användandet falla något omdöme. Det är därför jag kallat dessa medel för okontrollerade. Jag anhåller särskildt, att herrar ledamöter af Stats-Utskottet från denna Kammare måtte fästa uppmärksamheten vid de betydande tillgångar, som der finnas till bestridande af statsutgifterna, i synnerhet för försvarsväsendet, utan att man behöfver bevilja nya anslag, särskildt till de extra ordinarie utgifterna.

Innan jag lemnar de militära anslagen, ber jag att få nämna några ord om den betydliga tillväxten af sjöförsvarsbudgeten. Det torde vara få, som närmare gjort sig reda för den snabbhet, hvarmed densamma ökats. År 1870 uppgick den blott till 4,351,800 kronor och ännu år 1880 endast till 5,640,000 kronor; men nu föreslås den till icke mindre än 8,187,000 kronor. För hvar och en, som förmår skåda försvaret ur en högre synpunkt och erinra sig, huru ojemförligt ringa anslagen till försvarsväsendet från vårt fattiga land måste blifva, i förhållande till hvad större och rikare länder kunna åstadkomma, måste det utgöra en ständig källa till lifligt bekymmer att se, huru dessa tillgångar splittras och användas på den del af försvaret, som aldrig kan spela annat än en

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

underordnad rol, och derigenom dragas från försvarets hufvuddel eller landtförsvaret, det enda, vid hvilket vi med någon säkerhet kunna trygga oss. Jag vill nu icke ingå i vidare detaljer rörande denna fråga; men när öfver hufvudtiteln förekommer till behandling, skall jag må hända ytterligare upptaga densamma och meddela åtskilliga sifferförhållanden, som visa, huru befogadt mitt uttalande i detta hänseende måste anses vara.

Jag har nu icke mycket att tillägga, utan vill blott nämna, att jag med nöje sett, huru statsinkomsterna vid denna statsreglering af regeringen beräknats på ett högre och riktigare sätt, än fallet varit vid föregående statsreglering, då man, oaktadt rikliga öfverskott, försökte nedpruta inkomsterna så mycket som möjligt för att slippa från skattelindringar. Detta har icke nu egt rum, så vida icke Riksdagen för samma ändamål ännu en gång vidtager samma åtgärd.

Hvad angår de öfriga utgifterna, som icke afse militära ändamål, vill jag blott påvisa de extra medel, som jag nyss omnämnde, såsom tillgängliga för bestridande af de mindre anslagsfordringarne på de särskilda hufvudtitlarne. Derjemte får jag uttrycka min belåtenhet med de måttliga summor, som nu föreslås till afsättning för fonden till byggande af ett nytt riksdagshus och för den numera så kallade kassaförslagsfonden, på samma gång jag får uttrycka min tacksamhet, att hans Excellens Statsministern funnit sig föranlåten att så till vida gå statsrevisorernes förslag till mötes, att han gifvit sistnämnda fond ett lämpligare och för allmänheten begripligare namn, än hittills varit fallet. Deremot måste jag erkänna, att jag icke kan finna mig tillfredsstäld med den utredning af denna fonds behöfliga storlek, som Statskontoret lemnat och hvilken i statsrådsprotokollet finnes intagen.

Med afseende på de öfriga utgifterna, ber jag att slutligen få uttala den åsigten, att blott den förhoppningen, att de stora och viktiga reformer i flera riktningar, som nu stå på dagordningen och hvilka till icke ringa del hvilat på regeringens bord, skola genomföras i en icke allt för aflägsen framtid och på ett icke allt för ofullständigt sätt, bör kunna föranleda sparsamhetens vänner att vid denna riksdag iakttaga mindre återhållsamhet i afseende på statsmedelns disponerande, än vid föregående riksdag var fallet.

Herr Adelsköld: Herr Grefve och Talman! Innan jag kommer till den sak, hvarom jag först ämnar yttra mig, torde det må hända böra erinras om, att, när statsanslag till Vexjö—Karlskrona jernväg beviljades, var det under förutsättning att banan skulle utsträckas till flottans etablissement i Karlskrona och derigenom förena denna flottans viktigaste station med landets jernvägsnät. Detta har ännu icke skett; men vid sista riksdagen framlade Kongl. Maj:t proposition om anslag till förberedande arbeten för en sådan sammanbindningsbana. Kongl. Maj:t framhöll deri icke blott de stora fördelar i militäriskt hänseende, en sådan bana skulle åstadkomma, utan jemväl de ekonomiska, i det att kostnaderna för transporter af artilleri och ammunition

mellan jernvägen och varfvet genom densamma skulle minskas. Detta anslag beviljades också af Riksdagen. I år har Kongl. Maj:t ytterligare begärt anslag till banans fullbordande, hvilket jag hoppas, att Riksdagen beviljar.

Så till vida är allt väl bestådt.

Men nu kommer en annan sida af saken, nemligen den utsträckning, som är föreslagen för den ifrågavarande sammanbindningsbanan. Uti det förslag, som förelåg sista Riksdagen, afsågs att banan skulle ledas midt igenom staden med en tunnel under stora torget. Ett annat förslag har äfven blifvit ifrågasatt, nemligen att banan skulle dragas öster om staden, utmed hamnen, hvarigenom dels mindre skada och olägenheter för Karlskrona stad skulle uppkomma, dels ock handel och rörelse bättre tillgodosades. Enligt den första sträckningen skulle jernvägen dragas från norra ändan af jernvägsstationen öfver Kungsplanen, som korsas på sned, vidare utmed Hoglandsparken och norra Kungsgatan till Ronnebygatan, der tunnel under stora torget börjar och fortsätter till Treäldighetskyrkan. Från denna vidtager en öppen skärning, 50 å 60 fot bred i dagen, i södra Kungsgatan och snedt öfver Amiralitetstorget fram till Tygkontoret. Enligt det andra alternativet skulle jernvägen gå öster om staden utmed hamnen, förbi Kasernplatsen, kronomagasinerna, sjukhuset och artillerigården. För mig synes den senare sträckningen i många hänsenden vara så väl för staten som staden fördelaktigare än en bana midt igenom staden, hvilken måste åstadkomma de allra största olägenheter för rörelsen, såsom delande staden i tvenne delar medelst djupa och breda öppna skärningar, hvaraf den genom Amiralitetstorget dessutom skulle omöjliggöra dess användande såsom exercisplats; hvaremot sammanbindningsbanan, lagd utmed hamnen, å den kaj, som vid stadsregleringsplanens uppgörande derpå beräknats, förbi kasernen, kronomagasinerna och genom artillerigården, otvifvelaktigt borde blifva af stort gagn, ej allenast för handel och rörelse, utan jemväl för staten. Och då Karlskrona stad genom den sistnämnda sträckningen skulle vinna betydande fördelar, borde det kunna påräknas, att staden äfven bidroge till kostnaden för en sådan anläggning, så att denna derigenom icke skulle blifva kostsammare för staten än den andra, så mycket mera som den nu ifrågavarande må hända icke kan utföras för den beräknade kostnaden, alldenstund deruti icke beräknats någon ersättning för de stora intrång så väl mot staden som enskilde, som genom tunnelalternativet uppkomma. Och tunneln derjemte måste till en del muras invändigt i stället för att, som det antages, sprängas genom berg. Karlskrona stads invånare hafva emellertid aldrig blifvit hörde i frågan, utan det var först förliden sommar, då arbetena för jernvägens utstakning började, som stadens invånare började röra på sig och stadsfullmäktige beslutade ingå med en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att stadens invånare måtte blifva hörda samt banbyggnaden uppskjutas, så att kostnadsförslag till en bana öster om staden kunde hinna uppgöras, äfvensom utredning för öfrigt åstadkommas och framläggas för Kongl. Maj:t.

Statsregleringspropositionen.
(Forts.)

Statsregle-
vingsproposi-
tionen.
(Forts.)

Med anledning häraf anmodades stadsfullmäktige i skrifvelse af den 11 Oktober förlidet år, hvilken ingick den 16 i samma månad, att inom den 30 Oktober, det vill säga inom 14 dagar, afgifva svar om staden ville dels förbinda sig tillskjuta de medel, som kunde erfordras utöfver de för tunnelbanan genom staden beräknade, om jernvägen droges utmed hamnen, dels ock tillsläppa för denna sistnämnda riktning erforderlig mark m. m. Då det naturligtvis var alldeles omöjligt att på så kort tid verkställa undersökningar, uppgöra kostnadsförslag och åstadkomma erforderlig utredning, anhöllo stadsfullmäktige om sex månaders anstånd. Detta afslogs i nåder af Kongl. Maj:t och på samma gång fastställdes sträckningen genom staden, som från början var afsedd och hvarom förslag nu föreligger inför Riksdagen. Hufvudsakliga anledningen till detta Kongl. Maj:ts beslut måste efter min uppfattning vara den, att då Kongl. Maj:t med anledning af att bananläggningen utmed hamnen antagits (ty undersökning har ej skett) blifva kostsam, äskat anslag till bansträckningen genom staden och icke till någon annan. Kongl. Maj:t ansett sig bunden af detta förslag, som blifvit godkändt af Riksdagen och i enlighet med hvilket anslaget beviljats. Då det emellertid efter min uppfattning, såsom jag förut tagit mig friheten nämna, skulle vara icke obetydlig fördel jemväl för staten, som genom denna bansträckning skulle få en lätt och beqväm förbindelse mellan jernvägen och sina kaserner, magasin och åtskilliga andra anläggningar, och det dessutom borde vara ett statsintresse att äfven handel och rörelse befördras, och då det slutligen vid undersökning må hända skulle visa sig att denna, otvifvelaktigt fördelaktiga sträckning af sammanbindningsbanan mellan Vexjö—Karlskrona jernväg och varfvet icke skulle blifva så kostsam, som man förestält sig; och Karlskrona stad, i dubbelt hänseende — d. v. s. för att slippa olägenheten af banan genom staden och vinna fördelarna af dess dragande utmed hamnen — borde vara intresserad i ändringen och kunna deltaga i utforandet af hamnbanan med ett mot fördelen svarande belopp, skulle jag för min del vilja hemställa, att Stats-Utskottet, när denna fråga förekommer till behandling, och Utskottet, såsom jag hoppas, tillstyrker anslag till ifrågavarande anläggning, gör det i sådana ordalag, att Karlskrona stads invånare måtte sättas i tillfälle att låta uppgöra förslag till banans sträckning öster om staden, och inkomma med utlåtande, på hvad sätt och till hvilket belopp staden skulle vilja bidra till banans utförande.

Medan jag har ordet, kan jag icke underlåta att inför Stats-Utskottet uttala den förhoppningen, att Utskottet måtte förorda beviljandet af de anslag till minbåtar, som Kongl. Maj:t af Riksdagen äskat. Jag tror nemligen, att det är ett inslag just på den rätta vägen att ordna vårt försvarsväsen medelst ett kraftigt kustförsvar, hvilket bäst vinnes medelst snabbgående torpedobåtar. Genom de omfattande försök, som förliden sommar verkställdes af tyska regeringen för att pröfva torpedobåtar gent emot pansarfartyg, har det visat sig, huru ofantligt öfverlägsna de förra befunnits och huru de stora pansarkolosserna äro hjälplöst förlorade,

om de råka ut för dessa förstörelseverktyg; och då *anfallet* representeras af pansarfartygen och *försvaret* af de små torpedobåtarna, hvaraf kunna erhållas 40 till 200 st. för hvad *hvarje* mindre eller större pansarfartyg kostar, så visar sig häraf, huru ofantligt ett lands försvarskraft — som eger sådana gränser som Sverige — vunnit genom uppfinningen af detta förfärliga vapen. Skulle vi då ej hufvudsakligen begagna oss deraf? Jag skall tillåta mig ur engelska tidningen Times uppläsa ett kort utdrag rörande de tyska torpedoförsöken, som gjordes med minbåtar under förra sommarens sjömanövrer:

*Statsregle-
ringsproposi-
tionen.*
(Forts.)

“Aldrig förr — skrifver tidningen — hafva försök med minbåtar egt rum i så omfattande grad som detta år. Icke allenast voro alla pansarfartyg försedda med apparater för utskjutning af minor, utan en särskild division af torpedobåtar bildades och medföljde pansareskadern. Tanken att sätta en eller två minbåtar om bord på hvarje större pansarfartyg synes vara öfvergifven. I stället bygger man dem större och sjödueligare, och på längre expeditioner, der de icke kunna följa med sjelfständigt, vill man sända dem i särskilda transportfartyg.

“Årets manövrer hafva befest *öfvertygelsen*, att *ofantliga pansarfartyg kunna sänkas genom ett enda skott från en minbåt*. Äfven i månljusa nätter och medan skarpaste vakt hålles är intet fartyg säkert i närheten af en fiendtlig kust, som är väl försedd med minbåtar, synnerligen om det ligger för ankar. Men icke heller under rörelse äro blockadfartygen säkra; ty minbåtarna kunna följa dem och igenkänna sina offer på ljusen, som dessa icke kunna undvara, så snart de gå i eskader. Ett pansarfartyg, som träffats af en torpedo, varder odugligt till strid, äfven om det har vattentäta skott. Icke den starkaste pansarklädnad kan skydda det.

“Så vidt man för närvarande kan skönja, finnas inga medel att trygga äfven de mäktigaste krigsskepp, den nutida vetenskapen åstadkommit, mot förstöring genom öfverraskning af minbåtar. Man har försökt att omgifva fartyget med vaktbåtar på ett afstånd af 500 meter; men erfarenheten har visat, att äfven under mänkla nätter och då folket är som påpassligast, de icke kunna skydda det hotade fartyget. Lika litet gagn har ståltrådsnätet kring det förankrade fartyget visat sig göra; angripas nemligen fartygen, hindrar nätet dem att röra sig, och de äro följaktligen nästan försvarslösa. Minbåtarna sjelfve äro svåra att träffa och hafva i minskjutningen den fördelen framför stora fartyg, att de lätt kunna intaga den rigtning, som är nödig för att minan skall råka sitt mål. Oemotståndligast är emellertid torpedobåten i mörker eller tjocka eller krutrök eller då han plötsligt ilar ut från något gömställe vid kusten.”

De små minbåtarna äro genom sin snabbhet, som uppgår till circa 3 svenska mil i timmen, ytterst svåra att träffa, och erfarenheten har dessutom visat, att pansarfartygen, så fort de skjutit ett eller annat skott, insvepas i rök, så att ingen derifrån kan se minbåten, och äro då ett säkert offer för torpedon. Minbåtar synas således för oss vara det bästa försvarsmedel, som vetenskapen

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

ännu uppfunnit, så mycket mer som de äro det jemförelsevis billigaste. Jag tror således, att den väg vi hittills gått för ordnande af vårt försvarsväsende under nämnda förhållanden icke är den rätta, nemligen att använda större delen af våra tillgångar på ett landtförsvär, som i sjelfva verket icke kan blifva betryggande. Jag tror att hvar och en förnuftig människa, som närmare och fördomsfritt tänkt på den saken, skall erkänna, att mot våra mäktige grannar hjälper icke ett landtförsvär, huru det än ordnas, om vi icke kunna hindra fienden att landstiga och afbryta hans kommunikation med eget land. Ja, äfven om man skulle uppställa hela landets befolkning i vapen rustadt till tänderna, med ett ord sagdt använder alla tillgångar på landtförsväret, men försommarsjöförsväret, så gagnade det föga, ty, mine herrar, en fiende behöfver icke landsätta en enda soldat på svensk botten; han kan endast genom blokad förstöra vår handelsflotta, som är värd mellan 100 och 150 millioner, och dermed ruinera fraktfarten, som årligen inbringar circa 40 millioner; tullinkomsterna, som utgöra den förnämsta statsintægten och lemna omkring 30 millioner, skulle försvinna. Härigenom och genom att bombardera våra kuststäder och bränna våra utmed kusterna belägna sågverk och andra industriella inrättningar med lager, värda hundratals millioner kronor m. m. m. m., kan en fiende, utan att behöfva hitsända någon armé, fullkomligt ruinera och tvinga oss till fred på hvad vilkor som helst. Såsom det för närvarande är stäldt, kan till och med det lilla Danmark genom sin öfverlägsenhet till sjös trakassera oss, huru mycket det behagar. Detta är sorgligt, och åtminstone borde vi väl ordna vårt försvar, så att vi kunde med hopp om framgång upptaga en stridshandske, utkastad af Danmark. Jag tror således, i motsats till den siste ärade talaren, att vi icke böra spilla våra krafter och våra tillgångar på landtförsväret, som otvifvelaktigt icke kan blifva betryggande för landet, utan mera rigta vår uppmärksamhet på sjövapnet, som är det naturliga för ett land med sådana gränser som Sverige.

Något hvar vet, huru maskinerna undanträngt människokraften i alla industriens grenar. Vi se huru maskiner mer och mer användas i landtbruket och i alla näringar, och detta just för att spara den dyrbaraste af alla krafter, nemligen människokraften. Hvad hundratals människor icke kunna åstadkomma, uträttas säkert och billigt genom en enda ångmaskin, och hvarföre skulle vi icke vid ordnandet af försvarsväsendet, om det låter sig göra, företrädesvis begagna krigsmaskiner i stället för människomassor. Ett landtförsvär har af alla komitéer ansetts fordra en armé på minst 100,000 man stridande, oberäknadt reserven; med denna träng o. s. v. stiger den folkmassa, som måste hållas i beredskap och uppbudas i krig, må hända till 150 å 200 tusen man, och ändå har ingen vågat förklara en sådan armé betryggande, hvaremot ett kustförsvär, som kunde anses ofantligt mycket mer betryggande och genom hvilket krigsskådeplatsen skulle förläggas på hafvet i stället för i land, med alla deraf följande utpressningar, ohyggligheter och förluster, icke skulle fordra mer än 7 å 8, på sin

höjd 10 tusen man. Riksdagen synes också på senaste tiden hafva insett detta, ty om man går tillbaka till de två sista riksdagarne, skall man finna, att under det att 4:e hufvudtiteln i allmänhet blifvit något omildt behandlad, har Riksdagen deremot beviljat de flesta anslag, som Kongl. Maj:t funnit godt begära till den 5:te. Jag skulle således för min del anse, att Kongl. Maj:ts regering gjorde klokt i att uppmärksamma dessa tecken och länsa undan litet mer för den friska "sjövind", som blåst upp i Kamrarne, hvarigenom vårt försvarsväsende genom en lämpligare fördelning af anslagen till armén och flottan skulle ordnas på ett annat, långt mer betryggande och tillika ofantligt mycket mindre kostsamt och betungande sätt, än som hittills varit tillämnadt, hvarigenom skatteregleringen äfven lättare kunde genomföras och de mindre bemedlade erhålla lättnad i sina bördor.

Jag får anhålla att detta mitt yttrande, jemte några handlingar rörande sammanbindningsbanan genom Karlskrona, måtte få åtfölja den Kongl. propositionen till Stats-Utskottet.

Herr Wallenberg: Herr Talman! I den Kongl. propositionen igenfinner jag några uppgifter, som föranleda mig att bedja få fästa Kammarens uppmärksamhet på hvad jag tycker kan vara lämpligt, och i sammanhang dermed refererar jag mig också till yttranden, som förekomma i det Kongl. trontalet.

I detta omförmäldes, att flera lagförslag skulle komma att framläggas för Riksdagen, och med anledning deraf uttrycker jag den förhoppning, att handelslagstiftningen må komma i åtnjutande af någon sorts uppmärksamhet, ty den har under långliga tider varit åsidosatt. Jag har i dessa ämnen flera gånger tillåtit mig att framställa förslag, särskildt i fråga om *afveckling medelst administration af gäldbunden köpmansbo*. Vid fyra riksdagar har Första Kammaren uttalat sig för behovet af en sådan lag, utan att regeringen dervid fäst ringaste afseende.

Deremot finner jag att regeringen, eller justitieministern, rättare sagdt, har föranstaltat en jettekomité, som skall behandla det principbetänkande, som utarbetats af Nya lagberedningen. Hvar och en vet, att detta arbete utförts af utmärkta personligheter, som allmänt anses ega stora kunskaper i juridiken, och nu skall detta deras arbete bedömas af personer, som troligen icke ega någon kunskap alls i hithörande ämnen. Man torde nemligen kunna sätta i fråga, huru vida justitieministern förvissat sig om, att samtliga dessa ledamöter åtminstone tillegnat sig så stora kunskaper i rättegångsväsendet, som *nämndemän* vanligen besitta? Icke ens detta har iakttagits, och då för öfrigt hela denna jettekomité aldrig blifvit af Riksdagen begärd, kan jag icke annat än uttrycka min förvåning öfver den nya lagstiftningsmetod, som Herr Justitieministern härmed synes vilja införa.

I det Kongl. trontalet omförmäldes inrättandet af ett nytt statsdepartement. Jag vill nu icke yttra mig om behovet af detta departement; men jag begagnar tillfället att uttrycka min ledsnad öfver, att man icke förut behagar fullborda en påbörjad

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.

reform, nemligen införandet af ett statsministersembete. Statsministern är Konungens närmaste man, och när Konungen är hindrad sjelfskrifven ordförande i Rådet. Åt en person med ett så maktpåliggande och ansvarsfullt uppdrag begäres icke en lämplig löneinkomst, erforderligt kansli och passande embetslokal? Staten aflönar icke ens en handseker åt statsministern, utan får han låna skrifhjelp än här och än der ur statsdepartementen. Nu invänder man, att statsministern för tillfället benäget åtagit sig finansdepartementet och att han der förfogar öfver erforderligt skrifbiträde; men jag anser att undantag ej böra upphöjas till regel, utan att när Riksdagen beslutit införandet af ett statsministersembete, bör Riksdagen bekosta en statsministersbyrå. Derigenom gjorde man något för att fullborda en påbörjad reform, och detta måste göras *först*, innan man tänker på att ytterligare förse sig med ett nytt statsdepartement. Det säges nu, att regeringen icke vill göra en sådan framställning af farhåga för afslag, men jag får då upprigtigt säga, att man bör göra framställningar på grund af verkliga behof och nyttan för landet och för regeringen, men alldeles icke låta på förhand afskräcka sig af ett möjligt omotiveradt afslag.

Angående den fjerde hufvudtiteln har en ärad talare här i Kammarén gjort många anmärkningar. Jag har visserligen icke insigter nog i dessa ämnen att besvara dessa anmärkningar; men jag vill dock säga, att jag har läst Herr Krigsministerns framställning på helt annat sätt än han, och jag kan icke finna det olämpligt att göra det bästa möjliga af den värfvade armé, som redan finnes. En annan sak är att införa en värfvad stam, och jag har icke kunnat se, att här skulle vara ett fördoldt anslag emot den indelta armén, utan jag ser endast med glädje, att den värfvade soldaten fått sina vilkor förbättrade, och skulle gerna hafva önskat, att de blifvit ännu bättre, än som nu föreslagits, hvarom jag för min del vid två riksdagar har motionerat.

Med afseende på 8:de hufvudtiteln skall jag anhålla få uttrycka den åsigt — dervid jag finner ett stöd i hvad Herr Mankell behagat säga om att offervilligheten för det närvarande vore så stor, — att jag skulle önskat, att Herr Ecklesiastikministern i åtskilliga fall begärt mer än hvad den Kongl. propositionen innehåller; men då jag icke besitter kunskap nog att framställa motioner i dessa ämnen, har jag blott härmed velat uttala, hvad jag derom tänker.

I afseende på den finansiella frågan föreligga åtskilliga omständigheter att taga i betraktande.

Såsom Herr Talmannen kanske har funnit, är *afskrifningen* å räntan föreslagen till 1,353,000 kronor — om jag nemligen nu utlemnar hundratalen, som icke spela någon rol — samt *lindring* af rustnings- och roteringsbesvären, föreslagen till 1,450,000 kronor, eller tillsammans 2,803,000 kronor. — Ser jag nu på huru uppställningen skulle komma att se ut, så äro utgifterna, som utgå från Statskontoret, 71,701,000 kronor, riksdagskostnaderna 618,000 kronor, annuiteter å de fonderade statslånen samt räntor å öfriga stats-

skuld 10,154,000 kronor; samt på andra sidan bevilningar till be-
lopp af 74,476,000 kronor, hälften af bankovinsten 1,300,000 kronor
och öfverskott å föregående års statsregleringar 6,989,000 kronor,
så att det der går ungefär i hop.

*Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)*

Vidare inhemtas, att under det annuiteten å statsskulden i
och för jernvägsanläggningar uppgår till 10,154,000 kronor, jern-
vägarnes afkastning uppgått till endast 7 millioner kronor, hva-
dan således dervid en brist uppkommer af 3,154,000 kronor, som
måste med skattemedel betäckas.

Nu är frågan: skall man vid sådant förhållande våga vidtaga
en så beskaffad åtgärd, som här är föreslagen, eller att afskrifva
en *ordinarie* inkomst af 2,803,000 kronor, såsom regeringen före-
slagit.

Jag har då först att deremot erinra, att det nu är en fråga
om afskrifning af 30 procent, utan att man talar ett ord om de
återstående 70 procenten! Jag har förut varit emot en afskrif-
ning af grundskatterna, emedan jag ansett det icke vara rätt, att
i denna afskrifning ingår jemväl sådant, som ovilkorligen är inne-
stående köpeskilling, såsom förhållandet är med de hemman, som
äro från kronan köpta till skatte; ty hvad är det väl i afseende
å dessa annat än ett efterskänkande af inestående köpeskilling?

Det synes som om den delen borde alldeles skiljas från den
andra, nemligen lindring af rustningsbesväret. Vill man en sådan,
— så mycket gerna, så vidt ske kan; dock icke så att man läg-
ger hela bördan på bevillningen. Denna inflyter nog nu, under
djupaste fred, under en lycklig ställning så inom som utom lan-
det; men icke kan man väl för alltid anse, att dessa skattetitlar
ovilkorligen skola vara samma flödande källa, som de nu äro.

Det är mycket oförsigtigt — och jag kan icke nog uttrycka
min förvåning deröfver — att man icke i sammanhang med frå-
gan om afskrifning af grundskatterna framlagt en *kadaster* eller
plan för jordens beskattning efter värdet, i den händelse att detta
skatteföremål skulle behöfva åter anlitas.

Om jordvärdet också icke beskattades annat än pro forma,
efter sitt värde, såsom sker i andra länder under fredliga tider,
och om man icke satte skatten till mer än ett öre för 1000 kronor
af taxeringsvärdet, så hade man ju åtminstone en beräkningsgrund
att följa i händelse af behof.

Ty dessa bevillningar — tull- och bränvinsmedel — icke kan
man väl tänka sig möjligheten af att de skola gifva lika stor in-
komst i händelse af krig som under nuvarande förhållanden;
och då måste man återvända till den fasta egendomen, då den
fasta egendomens innehafvare skola låta på helt annat sätt än
nu. Ty icke är det väl möjligt, att någon kan låta dåra sig af
sådana försäkringar, som man hört framkastas, att "jorden skulle
vara skyddad genom att intecknas". Jag hade derföre önskat en
på förhand uppgjord plan för jordens beskattning efter värdet.

Såsom en föregående talare sagt, hade det jemväl, enligt min
tanke, i den Kongl. propositionen bort vara uttryckt, huru det i
detta afseende kommer att gå i fortsättningen. Ty det är icke

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

troligt, att man kommer att stanna vid den nu föreslagna afskrifningen, utan afskrifningarna komma säkerligen att fortgå. Man låter icke blodad tand bita i ett köttstycke och sedan släppa det, utan man vill nog hafva mer.

Herr Finansministern har tagit för gifvet, att icke mer än 1,300,000 kronor borde af Riksbankens afkastning för år 1884 beräknas såsom en statsverkets inkomst. I en uppgift, som nyss är publicerad, förekommer, att Riksbanken eger egna fonder af inalles 52 millioner kronor. Jag undrar nu, huru länge hopandet af millioner i Riksbanken skall fortgå, och hvad som är syftemålet dermed? Det är känt, att bankkomitén föreslog detta kapital till 40 millioner kronor; och det är också känt, huru som de strider, som förut kämpades inom Riksdagen, gällt frågan att stanna vid 25 millioner kronor eller att uppnå 40 millioner kronor. Men då frågar jag, hur kan det komma sig, att Herr Finansministern tager för gifvet, att detta ökande af kapital i Riksbanken skall fortgå år efter år, under det att vi samtidigt år efter år öka vår statsskuld? Jag förstår icke denna hushållningsmetod och kan icke tänka annat, än att det förr eller senare leder till någonting, som man nu icke vågar tänka högt om. Naturligare vore väl då, att Riksbanken fått behålla sina 40 millioner kronor som grundfond, och att hvad derutöfver varit att tillgå användts till afbetalning å statsskulden.

I stället föreslås nu här att ytterligare låna upp 2 millioner kronor för jernvägsbyggandet; och detta är att öka statsskulden, utan att deraf på något sätt göres behof.

I andra länder deremot — t. ex. England, Amerika och Preussen — ser man en allvarlig sträfvan att minska statsskulden; men här gå vi en alldeles motsatt väg. I Preussen till exempel, när landtdagen nyligen fann ett öfverskott i statskassan af 20 millioner mark, beslöt den att amortera statsskuld genom att inköpa statsobligationer och makulera dem.

Nu säger man här, att statsskulden är kontraherad på vissa år, nemligen inom femtio år; ja, det är visserligen sant, men våra efterkommande kunna må hända inom den tiden få behof af att upplåna medel, och då kunde det vara godt, att vi minskat statsskulden, då vi äro i tillfälle dertill.

Jag anser sålunda, att jernvägsbyggandet nog kan fortsättas, men att man derföre icke skall uppehålla penningar, särskildt nu, då vi veta, att det som nu bygges för statens räkning, blir under en följd af år improduktivt.

Det har här blifvit anfördt att den siffra, till hvilken det anses önskvärdt att statsverkets kassaförslagsfond borde uppgå, är 15 millioner kronor. Jag ser att den nu uppgår till 11 millioner kronor; efter min uppfattning skulle denna fond mycket väl kunna stanna vid 10 millioner och i allt fall motsvara behofvet att utjemna förhållandet mellan in- och utgående belopp i Statskontoret.

Herr Finansministern har föreslagit, att lastpenningarne skulle nedsättas från 14 öre till 10 öre per ton. — Sjöfarten är naturligtvis tacksam för hvad som kan förunnas densamma, ty den är

väl ändå den mest betryckta af alla näringar. Jag tillåter mig erinra om, att år 1872 föreslog dåvarande regering, att lastpenningarne skulle bortfalla helt och hållet, såsom varande en *skatt på redskap*, som icke var rätt lämplig, sedan man infört bevilling af inkomst på sjöfart, hvilken förut icke brukat tillämpas. Emellertid förklarade då Andra Kammarens majoritet, att lastpenningarne vore *grundskatt* på fartyg. Ja, man kan ju skämta om allting; och detta var naturligtvis ett dåligt skämt; men säkert är, att lastpenningarne äro och förblifva en *skatt på redskap*, ty fartyg äro fordon på sjön af alldeles samma egenskaper som lastvagnar äro fordon på land.

Det förekommer mig som om, när man tänker på att i stället för ordinarie skatter införa bevillningar, man helt och hållet förbiset den strömning, som gör sig gällande här i landet, icke blott i denna Kammare utan i hela det politiska lifvet i Sverige, och det är "det radikala programmet".

Herr Talmannen har säkert och I, mine herrar, hafven ock säkert hört hvad detta innebär; men jag skall bedja att här i allt fall få omnämna det.

Först och främst skall all bränvinskatt ingå till staten, och städerna deraf möjligen få blott en ringa del. Vidare skola konsumtionsskatterna successivt borttagas, och de så kallade finanstullarna naturligtvis gå samma väg, allt för att arbetareklasserna må komma till lindrigare lefnadskostnader. Och slutligen fordras en progressiv beskattning på all beskattningsbar inkomst, som skall fylla de luckor, borttagandet af de andra skatterna förorsakat. Jag vill då fästa uppmärksamheten på, att man kommer från de ordinarie inkomsterna, som äro pålitliga, till bevillingarna, men att icke heller dessa äro säkra att icke blifva föremål för anfall, såsom varade "himmelskriande orättvisor", och då äro vi åter snart inne på det gamla förslaget "att beskatta verksamheten". Då ser jag verkligen icke huru det skall komma att gå med allt näringslif, som är beroende af företagsamheten och som då kommer att lida på ett oerhört sätt och föra ett tynande lif.

Innan jag lemnar denna fråga om näringslifvets ställning, måste jag tillåta mig att beklaga, att bankfrågan hållits sväfvande under mer än tio års tid. Nu hör jag, att det i Andra Kammaren är fråga att komma fram med en massmotion om tiokrone-sedlarnas borttagande.

Nå ja, jag undrar icke derpå, när regeringen icke gifvit någon åsigt till känna utan låter allt vara sväfvande.

Jag ber Herr Talmannen icke tro, att jag säger detta såsom bankman, ty skulle jag dermed upphöra denna dag, skulle mina intressen såsom industriidkare vara mångdubbelt större än mina nuvarande bankintressen. Det är för det *industriella lifvet* och den utveckling och den stadga, som med all sådan företagsamhet är oundgängligt förbunden, det är i *dessa* hänseenden, som jag är bekymrad öfver, att man låtit detta Damocles-svärd hänga öfver de enskilda bankerna. Genom 1874 års Förordning angående dessa brukar bestämdes, att de skulle få utgifva sedlar tills vidare jem-

Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)

väl å 10 och 5 kronor. Såsom hvar man vet, så strökos 5-kronesedlarna år 1879, och 10-kronesedlarna kunna strykas, när helst Kongl. Maj:t kan finna så lämpligt. Detta är en fara; och jag kan icke annat än förundra mig öfver att någon menniska vill hafva ett så drygt ansvar, som att hålla tråden till denna fallbila i sin hand. Hvarföre kan man man icke företaga frågan till afgörande? Ja, var så god, svarar jag, banker komma väl att finnas ändå. Men det blir väl banker derefter också! I de större städerna kommer väl bankrörelsen att löna sig ändå, men huru skall det gå i landsorten?

Men hvarföre uppskjuta frågan år efter år? Nu talar man om en massmotion med begäran om borttagande af 10-kronesedlarna. Ja, mycket gerna för mig. Jag vill ej säga något derom. Tvärtom vill jag mycket hellre nu diskutera frågans kärna, om man blott dermed kan komma till ett beslut, som skänker stadga och trygghet åt näringslivet. Mycket hellre det, än att det nu sväfvande tillståndet fortfarande skall vara rådande. Ty jag kan försäkra, att det finnes ganska många, som nu uppskjuta nyttiga företag, emedan de känna en viss oro, de veta icke hvad som komma skall. Först och främst derföre att de ej veta, om de icke gå till mötes en okänd tunga, som heter beskattning på verksamheten, och sedan emedan de icke veta hvilka genomgripande rubbningar, som kunde komma att inträda i vår banklagstiftning.

I den Kongl. propositionen finner man en siffra på 300,000 kronor att afsättas till fonden för ett nytt riksdagshus. När nu regeringen behagat intressera sig för ett nytt riksdagshus, föranleder mig detta att hemställa, om det icke kunde vara lämpligt, att regeringen också intresserade sig för ett statsministerhotel. Statsministern bör väl lika väl som utrikesministern hafva ett hotel, der han vore anständigt bebodd, utan att löpa fara att af en hyresvärd blifva uppsagd till aflyttning; och nog skulle vi väl kunna hafva råd att bygga ett boställshus åt Konungens främste rådgifvare.

Ännu en fråga skall jag tillåta mig att beröra i sammanhang med dessa 300,000 kronor. Hvarföre intresserar sig icke regeringen för att Riksdagen må blifva till sina ledamöters antal begränsad? Inser icke regeringen, att det nu rådande systemet i längden är ohållbart? För denna treårsperiod hafva 8 nya ledamöter tillkommit; en annan gång blir det kanske 10, och till slut måste ju på detta sätt Riksdagen blifva en stor folkförsamling i stället för dessa två Kamrar. Ingenstädes finner man en så våldsamt progression i tillökningen af ledamöternas antal som enligt vår riksdagsordning. Detta missgrepp i vår riksdagsordning måste afhjelpas; och regeringen borde väl behandla denna fråga just nu, då fråga är om byggandet af ett nytt riksdagshus. I England har valmännens antal tillökats med 2 millioner, men ingen har föreslagit tillökning med en enda ledamot i underhuset. Der utgör, om jag minnes rätt, ledamöternas antal 656; och jag tror nästan, att det skulle anses revolutionärt att begära en tillökning af det samma. Regeringen måste göra något allvarsamt för att förbättra

vår riksdagsordning och för att begränsa antalet ledamöter inom Riksdagens begge Kamrar, innan det blifver för sent.

*Statsregle-
ringsproposi-
tionen.
(Forts.)*

Friherre Barnekow: Den förste ärade talaren, som här uppträdde, började sitt anförande med ett klander emot regeringen därför att den framlagt ett förslag, som var bygdt på något som så väl Riksdagen som hela landet förkastat. Men på det att man icke må tro, vare sig i landet eller i denna Kammare, att en sådan uppfattning som denna skulle vara allmänt gällande, så skall jag bedja att få protestera emot densamma. Min uppfattning är nemligen, att regeringens förslag är det enda möjliga, såsom situationen för det närvarande är, emedan det afser en tidsenlig reformering af de garnisonerade trupperna och vidrör tills vidare ej den indelta armén, om hvars organisering meningarna äro så stridiga oaktadt förra riksdagen afslog en skrivelse, som afsåg att bygga försvaret på indelningsverkets grund.

Den förste talaren återopade som stöd för sin mening, hvad man å folkmötena i landet yttrat, och anförde siffror för att visa, huru de olika lägren grupperat sig; och resultatet var det, att de fleste uttalat sig för indelningsverkets bibehållande.

Jag skall då bedja få säga den ärade talaren, att jag smickrar mig med att äfven jag vet, huru denna fråga ligger i landet.

Att indelningsverket omfattats med ifver af en del folkmöten, kan jag icke bestrida; men mine herrar, huru är väl frågan om detta indelningsverk framställd för folkmötena? Är den framställd så, att indelningsverket skulle bibehållas och äfven den skattebördan, som vidlåder densamma? Nej, så är icke förhållandet. Utan så, att de skola få bibehålla indelningsverket, men få den dermed förenade skattebördan borttagen; och det är derföre, som en stor del af dessa möten omfattat indelningsverkets bibehållande.

Den ärade talaren yttrade i slutet af sitt anförande, att han ville hos regeringen anhålla, att regeringen måtte framkomma med en fullständig plan för grundskatternas afskrifning.

Men, mine herrar, jag frågar: hafva vi icke haft en sådan fullständig plan till behandling? Hafva vi icke haft oss förelagda stora, digra komitébetänkanden, som afhandlat just denna fråga? Skulle vi må hända återigen tillsätta en komité för att behandla frågan? Den är så utredd, att vi icke hafva annat att göra än att votera.

Sedan sade talaren, att hvad armén beträffade, skulle vi bibehålla densamma och utveckla den på den "gamla, välkända grunden". Ja, att denna grund är gammal, det är nog säkert, och äfven må hända att den är känd; men huru vida den är välkänd, det vill jag lemna derhän.

I *militäriskt* hänseende åtminstone, säga herrar militärer sjelfva, att den *icke* är lämplig. Är den så lämplig som *skatteform*? Nej, sägen man; den trycker så ojemnt. På hvad sätt är den då så välkänd? Jo naturligtvis af dem, som icke hafva något med saken att skaffa. De, som icke hafva några grundskatter, för dem, men icke för någon annan, är grunden *välkänd*.

*Statsregle-
ringsproposi-
tionen.*
(Forts.)

Slutligen sade den ärade talaren, att, sedan vi byggt på denna välkända grund, skulle densamma tagas bort och öfverlemnas åt staten, med vilkor att rust- och rotehållarne skulle lemna ifrån sig torpen.

Men då bygga vi ju icke på den välkända grunden; då bygga vi på 1883 års förslag med värfvad stam, endast med den skilnaden, att rust- och rotehållare skulle aflemna torpen till staten.

Men då detta kommer att ske, har Riksdagen förut sagt, att alla domäner, som icke gifva 2 å 300 kronors afkastning, skola säljas, och så gör man sig af med alla dessa små domäner. Vi äro då ställda på den ståndpunkten, att vi hafva en värfvad stam liksom 1883, utom torp, men detta ville ju icke den ärade talaren; nej på sådant gätt bygger man ej på indelningsverkets grund. Skall man bygga derpå, skall man vara upprigtig och säga: "Jag bygger på indelningsverkets grund; jag bibehåller det oförändradt; jag fordrar, att torpen uppsättas. Sedan detta är gjort, vidtager jag en värnpligtslag och utvidgar öfningarna." Om den ärade talaren behagade framställa detta förslag på ett folkmöte i någon del af Sverige, skulle det vara intressant att höra, om det mötet skulle vilja, att man byggde på den "välkända" grunden. Jag, för min del, tror det icke!

Då jag nu har ordet, anhåller jag att äfven få säga ett par ord om femte hufvudtiteln. Jag har verkligen någon liten kännedom om denna, ehuru det kan låta besynnerligt. Då jag insattes såsom ledamot i sjöförsvarskomitén, stod i en tidning anfördt det bekanta ordspråket, att "en sjöman till häst är en styggelse för vår Herre". Jag har nemligen varit kavalleriofficer. Emellertid kom jag in i komitén, och satt der i två år. Under den tiden tog jag reda på saken och fick kännedom om de stora belopp, som femte hufvudtiteln kostar oss. Detta gäller dock icke materielen, ty den är ju alltid af gagn, men i öfrigt tror jag, att det skulle kunna göras någon reduktion å denna hufvudtitel för att få det hela billigare. En sådan reduktion afhandlades mycket inom komitén, och det var en ren tillfällighet, att ingenting derom kom fram i en reservation. Först kunde nemligen frågas, huru vida det icke kunde vara skäl att i detta lilla land sammanslå landt- och sjöförsvarsdepartementen till ett departement. Man vore då åtminstone befriad från den olägenheten, att armén och flottan stode gent emot hvarandra, och att det ena departementet sökte draga till sig anslag på det andras bekostnad. En annan fråga, som kunde framställas, vore, om det icke för detta land blir för dyrt att hafva två stationer för flottan — en i Stockholm och en i Karlskrona — eller om icke åtminstone den ena borde underordnas den andra, i hvilket fall detta borde kunna ske med Stockholms station. Om herrarne ville göra sig besvär att taga reda på dessa förhållanden, skulle herrarne finna, hvilken betydlig massa befäl, som nu åtgår till tjenstgöring på land å dessa båda stationer, ty det måste ju nu finnas dubbelt antal befäl på de dubbla stationerna. Jag frågar då, om det icke vore bättre att göra reduktioner i detta hänseende och i stället använda de medel, som derigenom komme att besparas, till en behöflig ökning af materielen.

Slutligen har den siste ärade talaren berört något frågan om våra finanser, då han klandrat regeringen därför, att den föreslagit en afskrifning af grundskatterna och en lindring i indelningsverket. Som jag nu varit med några år och hört det myckna talet i detta ämne, vågar jag icke bestämdt säga, om det är den siste talaren, som uttalat den åsigt, att "när staten får tillgångar, skall jag möjligen kunna vara med om att göra lindringar å grundskatterna"; men jag tror mig våga påstå, att en dylik åsigt blifvit uttalad i denna Kammare. Ja, nu stå vi inför ett sådant faktum; vi hafva flera millioner öfver. Skola vi då icke göra någon lindring för vår modernäring, jordbruket, som vi ju omfatta med så varmt intresse? Just skatterna på jordbruket böra lindras, ty det är säkert, att dessa äro de tyngsta och drygaste, och skall någon lindring göras, så bör det ske, när penningar finnas i kassan. Men det är alltid så, att när tillgångar finnas, då kommer man med tusen saker, som skola göras. Man hittar på alla möjliga sätt för att slippa att lindra skatterna. "Det kunna vi icke göra", säger man, "vi veta icke hvad som kan ske om några år; man måste se tiden an", o. s. v. Med ett ord, det blir ingenting utaf. Nu finnas emellertid penningar i öfverflöd, men man gör ändå icke något i detta hänseende. Det är detta, mot hvilket jag ber att få protestera. Om något skall göras, bör det väl ske, när penningar finnas i statskassan.

Den ärade talaren berörde äfven den mycket omtalade fördelningen af bränvinsmedlen. Jag vill nu icke närmare utlåta mig derom. I den frågan hade jag en het dust vid sista riksdagen och visade då, att alla landtkommunerna betalade så ofantligt stora belopp emot städerna. Jag skall emellertid nog hafva denna sak i minnet, när den åter kommer till behandling.

Slutligen ber jag att få tillägga, att särskildt hvad fjerde hufvudtiteln angår, så vet jag knappast, hvad regeringen skulle framkommit med, som haft större utsigt till framgång, än det som blifvit begärdt i Kongl. propositionen i år; att deremot blifva anmärkningar, tager jag för alldeles gifvet, men att som den förste talaren klandra regeringen för grunden, på hvilken den stödt sig vid uppgörandet härutaf, det är detta jag skall bedja att få på det bestämdaste protestera emot.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, och den Kongl. propositionen jemte de i anledning af densamma nu afgifna yttrandena hänvisades till Stats-Utskottet.

Föredrogos och hänvisades till Konstitutions-Utskottet Friherre *Klinckowströms* den 20 i denna månad bordlagda motioner:

N:o 1, om rätt för myndig prins af det Kongl. huset att deltaga i Kamrarnes öfverläggningar; samt

N:o 2, angående förändring af åtskilliga paragrafer i Riksdagsordningen, beträffande valrätt och valbarhet vid riksdagsmannaval.

Föredrogos och hänvisades till Lag-Utskottet Herr *Wallenbergs* den 20 innevarande Januari bordlagda motioner:

N:o 3, med förslag till lag om aktiebolag;

N:o 4, med förslag till lag angående bankaktiebolag och kreditaktiebolag; samt

N:o 5, med förslag till lag om afveckling medelst administration af gäldbunden köpmans bo.

Föredrogs och hänvisades till Bevillnings-Utskottet Friherre *Klinckowströms* den 21 i denna månad bordlagda motion, N:o 6, angående inregistreringsafgift på landmannaprodukter, som införas i riket.

Föredrogs och hänvisades till Lag-Utskottet Herr *Pettersons* den 23 innevarande Januari bordlagda motion, N:o 7, om ändring af 19 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862, m. m.

Föredrogs och godkändes Riksdagens kanslideputerades den 23 i denna månad bordlagda memorial N:o 1, angående antagande af tjenstemän i Riksdagens kansli.

Friherre *Klinckowström* väckte följande två motioner:

N:o 8, angående dels åtskilliga reservations- och förslagsanslags förändrande till bestämda anslag, dels ock nedsättning af några ordinarie anslag; samt

N:o 9, med åtskilliga förslag beträffande vissa delar af Kongl. Maj:ts vid innevarande riksdag afgifna proposition angående statsverkets tillstånd och behof.

Båda dessa motioner bordlades.

Herr *Claëson* afgaf en motion, N:o 10, om tillägg till 2 mom. i 12 § af Kongl. förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 Juni 1875.

Denna motion bordlades.

Herr *Casparsson* väckte en motion, N:o 11, angående afskrifning af en del utaf grundskatten, m. m.

Motionen lades på bordet.

Herr *Adelsköld* uppläste en motion, N:o 12, om aflåtande af skrifvelse till Kongl. Maj:t angående bestämmande af skyldighet för dem, som erhålla statsunderstöd för resor och studier i utlandet, att derom afgifva berättelser m. m.

Äfven denna motion bordlades.

Justerades sex protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar efter Kammaren åtskildes kl. 2 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Tisdagen den 27 Januari.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades protokollet för den 20 i denna månad.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets memorial N:o 1, med den till innevarande Riksdag af fullmäktige i Riksgäldskontoret afgifna berättelse.

Afgåfvos och bordlades följande motioner:

N:o 13, af Friherre von Kræmer, med förslag till ändrade bestämmelser angående skyldighet att deltaga i kostnad för byggande och underhåll af kyrka och hvad dertill hör;

N:o 14, af Herr Mankell, angående sockertullens nedsättande;

N:o 15, af densamme, om kaffetullens nedsättande;

N:o 16, af densamme, om upphäfvande af 18 kap. 15 § Strafflagen och ändring af andra lagrum, som stadga straff för fylleri å allmänt ställe;

N:o 17, af densamme, angående ändrade grunder för den personliga sjukvårdsafgiftens utgörande;

N:o 18, af Friherre Klinckowström, angående förhöjning af tullen på åtskilliga lyx- och öfverflödsartiklar samt ändring i tulltaxans uppställning, m. m.; och

N:o 19, af Herr Cawallin, angående vissa medels afsättande till en fond för landets försvar.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts under gårdagen bordlagda proposition till Riksdagen, angående upplåtande af enkesäten åt Hennes Maj:t Drottningen och Hennes Kongl. Höghet Kronprinsessan.

Föredrogs och hänvisades till Lag-Utskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, under gårdagen bordlagda propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag med förändrade bestämmelser rörande ordalagen vid edgångs fullgörande;

2:o) med förslag till lag angående lösdrifvares behandling;

3:o) med förslag till lag angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af prestgård;

4:o) med förslag till lag angående ändring i 9, 51 och 52 §§ Konkurslagen; samt

5:o) med förslag dels till lag angående säkerhet för utbekommande af utflyttningsbidrag och andra ersättningar i anledning af laga skrifte,

dels ock till förordning angående tillägg till 136 § i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga stadga om skiftesverket i riket den 9 November 1866.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, under gårdagen bordlagda propositioner till Riksdagen:

1:o) angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

2:o) angående upplåtelse af mark m. m. till Örebro stad för möjliggörande af reglering och kanalisering af Svartån;

3:o) angående försäljning af en del smärre kronolägenheter;

4:o) angående expropriation af jord från en statsverket tillhörig lägenhet till begravningsplats för Ystads S:t Mariæ och S:t Petri församlingar; samt

5:o) angående aflöning och lönetillskott åt lärare och lärarinnor vid folkskolor m. m.

Föredrogs och hänvisades till Lag-Utskottet Kongl. Maj:ts sistlidne dag bordlagda proposition till Riksdagen, med förslag till förordning om ändringar i förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871.

Föredrogs och lades till handlingarna Kongl. Maj:ts under gårdagen bordlagda skrifvelse till Riksdagen, i anledning af en sistförflutna riksdag beslutad lagförändring.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Friherre *Klinckowströms* sistlidne dag bordlagda motioner:

N:o 8, angående dels åtskilliga reservations- och förslagsanslags förändrande till bestämda anslag, dels ock nedsättning af några ordinarie anslag; samt

N:o 9, med åtskilliga förslag beträffande vissa delar af Kongl. Maj:ts vid innevarande riksdag afgifna proposition angående statsverkets tillstånd och behof.

Föredrogs och hänvisades till Lag-Utskottet Herr *Claësons* under gårdagen bordlagda motion, N:o 10, om tillägg till 2 mom. i 12 § af Kongl. förordningen angående in-teckning i fast egendom den 16 Juni 1875.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Herr *Casparssons* sistlidne dag bordlagda motion, N:o 11, angående afskrifning af en del utaf grundskatten, m. m.

Efter föredragning af Herr *Adelskölds* under gårdagen bordlagda motion, N:o 12, om aflåtande af skrifvelse till Kongl. Maj:t angående bestämmande af skyldighet för dem, som erhålla statsunderstöd för resor och studier i utlandet, att derom afgifva berättelser m. m., blef motionen hänvisad till ett Tillfälligt utskott.

Justerades sju protokollsutdrag för detta sammanträde.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Grefve *Strömfelt* under hela nästinstundande Februari månad.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 2 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 28 Januari.

Kammaren sammänträdde kl. 1 e. m.

Justerades protokollet för den 21 i denna månad.

Föredrogs och hänvisades till Lag-Utskottet Friherre von *Kræmers* sistlidne dag bordlagda motion, N:o 13, med förslag till ändrade bestämmelser angående skyldighet att deltaga i kostnad för byggande och underhåll af kyrka och hvad dertill hör.

Föredrogs och hänvisades till Bevillnings-Utskottet Herr *Mankells* under gårdagen bordlagda motioner:

N:o 14, angående sockertullens nedsättande; och

N:o 15, om kaffetullens nedsättande.

Föredrogs och hänvisades till Lag-Utskottet Herr *Mankells* sistlidne dag bordlagda motion, N:o 16, om upphäfvande af 18 kap. 15 § Strafflagen och ändring af andra lagrum, som stadga straff för fylleri å allmänt ställe.

Föredrogs och hänvisades till Bevillnings-Utskottet följande, under gårdagen väckta motioner:

N:o 17, af Herr *Mankell*, angående ändrade grunder för den personliga sjukvårdsafgiftens utgörande; och

N:o 18, af Friherre *Klinckowström*, angående förhöjning af tullen på åtskilliga lyx- och öfverflödsartiklar samt ändring i tulltaxans uppställning, m. m.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Herr *Cawallins* sistlidne dag bordlagda motion N:o 19, angående vissa medels afsättande till en fond för landets försvar.

Föredrogs och lades till handlingarna Stats-Utskottets under gårdagen bordlagda memorial, N:o 1, med den till innevarande Riksdag af fullmäktige i Riksgäldskontoret afgifna berättelse.

Anmäldes och bordlades Banko-Utskottets memorial N:o 1, med öfverlemnande af fullmäktiges i Riksbanken till Utskottet afgifna berättelse.

Afgåfvos och bordlades följande motioner:

N:o 20, af Friherre Barnekow, angående förhöjning af anslaget till husslöjdens befrämjande;

N:o 21, af Herr Pettersson, angående förändring i lagstiftningen om kyrkotukten, m. m.;

N:o 22, af Herr Stjernspetz, om aflåtande af skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om inskränkning af rättigheten att låta nötboskap beta på ohägnad skogsmark, som anses vara till gemensamt mulbete upplåten;

N:o 23, af Herr Bexell m. fl., angående tull på spanmål och åtskilliga andra jordbruksprodukter; samt

N:o 24, af Herrar Bexell och Söderberg, angående förhöjning af tullen på sulläder, m. m.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Fogelin* under fyra veckor från morgondagen.

Justerades fyra protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar efter Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
